

об'єкт в обсязі і на умовах наданого їм дозволу з дотриманням вимог чинного законодавства. До того ж передання (поступка) виключних прав іншій особі означатиме слідування за ними цього обтяження.

Таким чином, розуміння примусового ліцензування як обтяження виключних прав можна визнати обґрунтованим. Більш того цей механізм узгоджується з концепцією прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що знайшла своє закріплення в чинному законодавстві України.

Список бібліографічних посилань

1. Жуков Е. А. Право интеллектуальной собственности : учеб. пособие. Новосибирск : Изд-во НГТУ, 2011. 227 с.

2. Кохановська О. В. Абсолютні права як об'єкт цивільного обороту // Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова (Харків, 19 груд. 2018 р.). Харків, 2018. С. 32–36.

3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : закон України від 15.12.1993 № 3687-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12> (дата звернення: 10.04.2019).

4. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності : від 15.04.2019 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (дата звернення: 10.04.2019).

5. Микрюков В. А. Обременения в свете Концепции развития гражданского законодательства Российской Федерации // Юриспруденция : сайт. URL: <http://justicemaker.ru/view-article.php?id=4&art=2964> (дата звернення: 10.04.2019).

6. Розгон О. В. Межі та обмеження права власності : монографія. Харків : ФОРУМ Л. С., 2006. 188 с.

7. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : Алерта, 2017. 492 с.

Одержано 14.04.2019

УДК 347.1

Олена Миколаївна КАЛАШНИК,

*старший викладач кафедри публічного та приватного права
факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат юридичних наук*

ОСОБЛИВОСТІ ПОНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У СПРАВАХ, В ЯКИХ УЧАСНИКАМИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ВИСТУПАЮТЬ ШУКАЧІ ПРИТУЛКУ

Враховуючи те, що Україна ратифікувала ряд міжнародно-правових актів та взяла на себе позитивні зобов'язання, у цивільному судочинстві, як і в адміністративному, стає все поширенішим явище участі у судовому процесі біженців чи шукачів притулку. Такі учасники процесу належить до край

вразливої категорії населення в Україні. Біженець або шукач притулку – учасник судового процесу, який втік із країни свого походження та приїхав до України у надії отримати тут притулок та захист. І ця їх життєва ситуація, що склалася, вже сама по собі є досить стресовою для будь-якої людини.

Досить часто Державна міграційна служба України відмовляє шукачам притулку у визнанні їх біженцями. Так, згідно п. 15 ст. 10 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» особі надається строк у п'ять робочих днів на оскарження рішення про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, центрального органу виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, до суду першої інстанції.

Згідно положень п. 2 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» № 5492-VI від 20 листопада 2012 року, довідка про звернення за захистом, якою документуються шукачі притулку до моменту прийняття остаточного рішення за їх заявами, не визнається документом, що посвідчує особу. Всі документи, що посвідчують особу, вилучаються Державною міграційною службою України до вирішення остаточного питання. Звідси, враховуючи, що розгляд такого питання може затягнутися на роки, шукач притулку, фактично, залишається без документу, що посвідчує його особу, а отже, без механізмів реалізації своїх процесуальних прав на території України.

Цивільний процесуальний кодекс України передбачає, що право на вчинення процесуальної дії втрачається із закінченням строку, встановленого законом або судом. Аналогічне положення визначено і в Кодексі адміністративного судочинства України.

Чинним законодавством України не передбачено надання шукачам притулку будь-якої допомоги, у тому числі, й грошової, тому така особа знаходиться у постійній фінансовій скруті.

Тобто, шукач притулку не тільки фактично позбавлений можливості працевлаштуватися та забезпечувати себе та свою родину, а й не забезпечений ані безоплатною правовою допомогою, ані грошовою допомогою, яка б могла допомогти йому отримати оплачувану правову допомогу.

При зверненні шукачів притулку до суду з позовами після спливу строків на оскарження рішень Державної міграційної служби України про відмову у визнанні особи біженцем, суддям слід враховувати, що шукачі притулку не знають свої процесуальні права та обов'язки відповідно до українського законодавства, не можуть отримати своєчасну допомогу щодо складення позову про оскарження рішення Державної міграційної служби України.

Крім того, шукачі притулку не володіють, як правило, українською або російською мовами на рівні, достатньому для їх ознайомлення із законодавством України щодо прав на оскарження. Також, проблемою є відсутність перекладачів під час вручення повідомлень про відмову, а тому заявники фактично позбавлені

свого права на оскарження рішення Державної міграційної служби України у строки, передбачені законодавством.

У разі припинення для шукача притулку процедури пошуку захисту в Україні, у нього виникне обов'язок повернутись до країни походження. При цьому, як правило, в країні походження його життя знаходиться в небезпеці через внутрішній збройний конфлікт, війну, систематичне порушення прав людини та інше.

Проте, право на судовий захист є важливішим, ніж встановлені державою процесуальні особливості реалізації ним цього права. Європейський суд з прав людини в рішенні по справі «Іліан проти Туреччини» наголошував, що правило встановлення обмежень доступу до суду у зв'язку з пропуском строку звернення повинно застосовуватися з певною гнучкістю і без надзвичайного формалізму, воно не застосовується автоматично і не має абсолютного характеру; перевіряючи його виконання слід звертати увагу на обставини справи.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 127 ЦПК України суд за заявою учасника справи може поновити пропущений процесуальний строк, встановлений законом, якщо визнає причини його пропуску поважними, крім випадків, коли Цивільним процесуальним кодексом України встановлено неможливість такого поновлення.

Аналогічна норма визначена і положеннями ч. 1 ст. 102 КАС України, де зазначено, що пропущений з поважних причин процесуальний строк, встановлений законом, може бути поновлений.

Незнання позивачем вкрай коротких строків оскарження рішень Державної міграційної служби України, української мови чи процесуального законодавства України, – не мають стати підставою для відмови людині у праві на справедливий суд, гарантованому ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Враховуючи вищевикладене, шукачі притулку, як правило, об'єктивно не мають можливості звернутись до суду з дотриманням встановлених процесуальних строків та пропускають їх з поважних причин. Тому, суд при розгляді справ за участю шукачів притулку, у тому числі, і щодо розгляду клопотань щодо поновлення процесуальних строків, має з'ясовувати обставини справи в цілому, у судовому рішенні посилаючись на всі докази, що додані до клопотання, повно та об'єктивно досліджувати матеріали справи, так як порушення цих вимог тягне за собою право шукача притулку шукати відновлення своїх прав у Європейському суді з прав людини.

Одержано 04.04.2019